

Τάσος Ανθουλιάς

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ

Η Μάλτα είναι μικρό και πυκνοκατοικημένο νησιωτικό κράτος.

Η Μάλτα βρίσκεται νότια της Σικελίας,
ανατολικά της Τυνησίας και βόρεια της Λιβύης.

Η Μάλτα είναι αρχιπέλαγος στην κεντρική Μεσόγειο, νότια της Σικελίας. Μόνο τα τρία μεγαλύτερα νησιά Μάλτα, Γκόζο και Κεμίνα κατοικούνται. Τα μικρότερα νησιά, όπως η Φίλφα, το Κομινότο και τα Νησιά του Αγίου Παύλου δεν κατοικούνται. Το Κανάλι της Μάλτας στα βόρεια χωρίζει τη Μάλτα από το νησί της Σικελίας που είναι το μεγαλύτερο ιταλικό και μεσογειακό νησί.

Οι πρώτοι κάτοικοι των νησιών που αποτελούν τη Μάλτα ήταν αγρότες και οι γεωργικές τους μέθοδοι υποβάθμισαν το έδαφος ως ότου τα νησιά έγιναν ακατοίκητα. Τα νησιά κατοικήθηκαν πάλι περίπου το 3850 π.Χ. Από αυτόν τον πολιτισμό υπάρχουν πολυάριθμα αρχαιολογικά ευρήματα όπως τάφοι σκαμμένοι σε βράχο, υπόγειοι τάφοι και οι επιβλητικοί και πολυσύνθετοι Μεγαλιθικοί Ναοί που κατασκευάστηκαν στην κορυφή του νησιού και οι οποίοι σήμερα είναι από τα παλαιότερα σωζόμενα μνημεία στον κόσμο.

Ο πολιτισμός τους κατέρρευσε γύρω στο 2350 π.Χ., αλλά τα νησιά κατοικήθηκαν εκ νέου από πολεμιστές της Εποχής του Χαλκού αμέσως μετά. Από αυτήν την περίοδο σώζονται ερείπια από πλήθος οικισμών και χωριών, καθώς και ντολμέν – κτίσματα που μοιάζουν με βωμό από πολύ μεγάλες πέτρινες πλάκες. Υποστηρίζεται ότι ανήκουν σε έναν πληθυσμό σίγουρα διαφορετικό από αυτόν που έχτισε τους προηγούμενους μεγαλιθικούς ναούς.

Οι Φοίνικες –πιθανόν από την Τύρο– άρχισαν να αποικίζουν τα νησιά γύρω στις αρχές του 8ου αιώνα π.Χ., χρησιμοποιώντας τα ως φυλάκια από τα οποία επέκτειναν τη θαλάσσια εξερεύνηση και το εμπόριο στη Μεσόγειο. Νεκροπόλεις έχουν βρεθεί στη Μάλτα και στο Γκόζο. Ο πρώτος οικισμός ήταν γνωστός στους Έλληνες ως Μελίτη, ενώ οι Φοίνικες τον αποκαλούσαν

Μάλεθ που σημαίνει ασφαλές καταφύγιο και ολόκληρο το νησί άρχισε να αναφέρεται με αυτό το όνομα.

Τα νησιά της Μάλτας έπεσαν υπό την ηγεμονία της Καρχηδόνας γύρω στα μέσα του 6ου αιώνα π.Χ., μαζί με τις περισσότερες άλλες φοινικικές αποικίες στη δυτική Μεσόγειο. Η ελληνική γλώσσα άρχισε να χρησιμοποιείται και στη Μάλτα, όπως φαίνεται στις δίγλωσσες φοινικικές και ελληνικές επιγραφές που βρέθηκαν.

Τα νησιά της Μάλτας πέρασαν στα χέρια των Ρωμαίων το έτος 218 π.Χ. Το αρχιπέλαγος έγινε τμήμα της επαρχίας της Σικελίας, αλλά τον 1ο αιώνα είχε τη δική του τοπική γερουσία και λαϊκή συνέλευση. Τα νησιά ευημερούσαν υπό τη Ρωμαϊκή κυριαρχία. Πολλές Ρωμαϊκές αρχαιότητες εξακολουθούν να υπάρχουν, εμφανίζοντας τη στενή σχέση μεταξύ των κατοίκων της Μάλτας και της Σικελίας. Στη

φωτογραφία Ελληνορωμαϊκά κατάλοιπα στο Ναυτικό Μουσείο της Μάλτας.

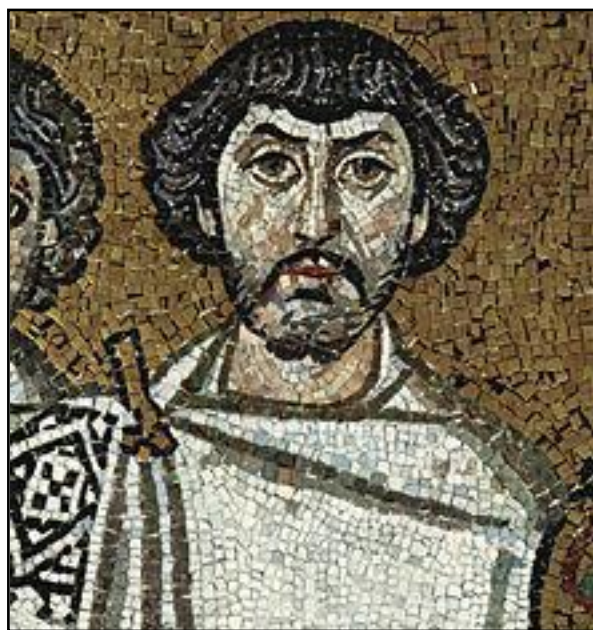
Το 60 μ.Χ. οι «Πράξεις των Αποστόλων» καταγράφουν ότι ο Άγιος Παύλος ναυάγησε στη Μάλτα. Υπάρχει παράδοση ότι το ναυάγιο έγινε στις όχθες του ονομαζόμενου «Κόλπου του Αγίου Παύλου». Σύμφωνα με την παράδοση ο Άγιος Παύλος προσηλύτισε τους κατοίκους στον Χριστιανισμό.

Η Μάλτα παρέμεινε μέρος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας μέχρι τις αρχές του 6ου αιώνα. Οι Βάνδαλοι και αργότερα οι Οστρογότθοι μπορεί να κατέλαβαν για λίγο τα νησιά τον 5ο αιώνα, αλλά δεν υπάρχουν αρχαιολογικά στοιχεία που να το υποστηρίζουν.

Το 533 μ.Χ. το νησί αποκτήθηκε από τους Βυζαντινούς. Η σχετικά υψηλή ποσότητα βυζαντινών κεραμικών που βρέθηκαν στη Μάλτα υποδηλώνει ότι το νησί είχε σημαντικό στρατηγικό ρόλο στην αυτοκρατορία από τον 6ο έως τον 8ο αιώνα. Από τα τέλη του 7ου αιώνα και μετά, η Μεσόγειος απειλείται από την επέκταση των μουσουλμάνων, έτσι οι Βυζαντινοί πιθανότατα βελτίωσαν την άμυνα της Μάλτας, όπως φαίνεται από αμυντικά τείχη που χτίστηκαν γύρω στον 8ο αιώνα.

Το 870 μ.Χ. η Μάλτα καταλήφθηκε από μουσουλμάνους από τη Βόρεια Αφρική. Μετά την πτώση της Μελίτης στα χέρια των εισβολέων, οι κάτοικοι σφαγιάστηκαν, η πόλη καταστράφηκε και οι εκκλησίες της λεηλατήθηκαν. Το μάρμαρο από τις εκκλησίες της Μελίτης χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή του κάστρου της Σούσα. Η Μάλτα παρέμεινε σχεδόν ακατοίκητη ως ότου

εγκαταστάθηκε το 1048 μια μουσουλμανική κοινότητα με τους σκλάβους της, οι οποίοι ανοικοδόμησαν την πόλη Μελίτη ως Μεντίνα.

Η Μάλτα επέστρεψε στη χριστιανική κυριαρχία με την κατάκτηση των Νορμανδών. Το 1091 η Μάλτα κατελήφθη από τον Ρογήρο Α΄ της Σικελίας κύριο της νορμανδικής κομητείας της Σικελίας. Η Μάλτα ήταν μέρος του Βασιλείου της Σικελίας για σχεδόν 440 χρόνια. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η Μάλτα πουλήθηκε και μεταπωλήθηκε σε διάφορους φεουδάρχες και βαρόνους. Τα νησιά παρέμειναν σε μεγάλο βαθμό κατοικημένα από μουσουλμάνους πολύ μετά το τέλος της αραβικής κυριαρχίας. Η αραβική διοίκηση διατηρήθηκε επίσης στη θέση της και οι μουσουλμάνοι είχαν τη δυνατότητα να ασκούν τη θρησκεία τους ελεύθερα μέχρι τον 13ο αιώνα.

Το 1530, η Μάλτα παραχωρήθηκε στο θρησκευτικό-στρατιωτικό Τάγμα των Ιωαννιτών Ιπποτών, οι οποίοι τα κυβέρνησαν ως υποτελές κράτος της Σικελίας. Το 1565, η Οθωμανική Αυτοκρατορία προσπάθησε να καταλάβει τα νησιά στη Μεγάλη πολιορκία της Μάλτας, αλλά η εισβολή απωθήθηκε. Μετά την πολιορκία, το 1566, ο Μέγας Μάγιστρος Ζαν ντε Λα Βαλέτ ανέθεσε την κατασκευή μιας νέας πόλης που πήρε το όνομα του ιδρυτή της – η σημερινή πρωτεύουσα Βαλέτα.

Το Τάγμα εξακολούθησε να κυριαρχεί στη Μάλτα για πάνω από δύο αιώνες, και αυτή η περίοδος χαρακτηρίστηκε από μια άνθηση των τεχνών και της αρχιτεκτονικής και μια συνολική βελτίωση στην κοινωνία. Η καλλιτεχνική και πολιτιστική ζωή των νήσων της Μάλτας ενισχύθηκαν με την παρουσία καλλιτεχνών, όπως ο Καραβάτζο, στους οποίους οι Ιππότες ανέθεσαν να διακοσμήσουν εκκλησίες, παλάτια και μέγαρα.

Όταν οι Ιωαννίτες Ιππότες αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη Ρόδο το 1523 και εγκαταστάθηκαν στη Μάλτα, τους ακολούθησαν πολλοί Έλληνες. Στα τέλη του 18ου αιώνα κατά τη διάρκεια της Ελληνικής επανάστασης κατέφυγαν στη Μάλτα Χιώτες μετά τη σφαγή του 1822 και άλλοι από διάφορες περιοχές. Ιδρύθηκε ελληνικό τυπογραφείο που λειτούργησε ως το 1842 όπου τυπώθηκαν 200 περίπου βιβλία. Είναι χαρακτηριστικό ότι τον Φεβρουάριο 1827, και ενώ η Ελλάδα δεν είχε αναγνωρισθεί ακόμη ως ανεξάρτητο κράτος, στη Μάλτα ιδρύθηκε το πρώτο ελληνικό Προξενείο.

Στις 18 Μαΐου 1565, ο Σουλεϊμάν ο Μεγαλοπρεπής πολιορκήσε τη Μάλτα. Πρώτα, οι Οθωμανοί επιτέθηκαν στο νεόκτιστο φρούριο του Αγίου Έλμου και μετά από έναν ολόκληρο μήνα μάχης το φρούριο ήταν σε ερείπια και οι στρατιώτες συνέχισαν να πολεμούν. Μετά από μια παρατεταμένη πολιορκία που έληξε στις 8

Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους, η οποία έγινε γνωστή στην ιστορία ως η «Μεγάλη Πολιορκία της Μάλτας», η Οθωμανική Αυτοκρατορία παραδέχτηκε την ήττα καθώς οι χειμερινές καταιγίδες που πλησίαζαν απειλούσαν να τους εμποδίσουν να φύγουν. Οι Οθωμανοί δεν έκαναν άλλες προσπάθειες να κατακτήσουν τη Μάλτα και ο Σουλτάνος πέθανε τον επόμενο χρόνο. Στη φωτογραφία η αποκατάσταση του φρούριου του Αγίου Έλμου.

Με τα χρόνια, η δύναμη των ιπποτών μειώθηκε. Η βασιλεία τους τελείωσε το 1798 όταν ο εκστρατευτικός στόλος του Ναπολέοντα Βοναπάρτη σταμάτησε εκεί πηγαίνοντας για την αιγυπτιακή εκστρατεία του. Ο Ναπολέων ζήτησε ασφαλές λιμάνι για να ανεφοδιάσει τα πλοία του και όταν αρνήθηκαν να του προμηθεύσουν νερό, ο Ναπολέων Βοναπάρτης έστειλε μια μεραρχία να ανέβει στους λόφους της Βαλέτας. Υπογράφηκε συνθήκη με την οποία η κυριαρχία του νησιού της Μάλτας πέρασε στη Γαλλική Δημοκρατία.

Το 1800, η Μάλτα έγινε οικειοθελώς μέρος της Βρετανικής Αυτοκρατορίας ως προτεκτοράτο. Σύμφωνα με τους όρους της Συνθήκης της Αμιένης (φωτογραφία) με τη Γαλλία του 1802, η Βρετανία έπρεπε να εκκενώσει το νησί, αλλά δεν τήρησε αυτή την υποχρέωση – μία από τις πολλές περιπτώσεις αμοιβαίας μη τήρησης της συνθήκης, που τελικά οδήγησε στην κατάρρευση της και στην επανάληψη του πολέμου μεταξύ των δύο χωρών. Αν και αρχικά δεν δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στο νησί, τα εξαιρετικά λιμάνια του έγιναν πολύτιμο πλεονέκτημα για τους Βρετανούς, ειδικά μετά το άνοιγμα της διώρυγας του Σουέζ το 1869. Το νησί έγινε στρατιωτικό και ναυτικό φρούριο, έδρα του βρετανικού στόλου της Μεσογείου.

Μεταξύ 1915 και 1918, κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η Μάλτα έγινε γνωστή ως η Νοσοκόμα της Μεσογείου λόγω του μεγάλου αριθμού τραυματισμένων στρατιωτών που φιλοξενήθηκαν στη Μάλτα.

Τα νησιά έγιναν μια σημαντική ναυτική βάση για τους Βρετανούς, αποτελώντας την έδρα του Μεσογειακού Στόλου. Λόγω αυτού, η Μάλτα δέχθηκε επίθεση (Πολιορκία της Μάλτας) από τις δυνάμεις του Άξονα κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Το 1942 απονεμήθηκε στο νησί ο Σταυρός του Γεωργίου, ανώτατη βρετανική τιμητική διάκριση, ο οποίος σήμερα εμφανίζεται στη σημαία και το οικόσημο της Μάλτας.

Το 1964 η Μάλτα κηρύχθηκε ανεξάρτητη στους κόλπους της Βρετανικής Κοινοπολιτείας με το όνομα κράτος της Μάλτας και το 1974 έγινε δημοκρατία, η σύγχρονη «Δημοκρατία της Μάλτας». Από το 2004, η χώρα είναι κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2008 η χώρα εντάχθηκε στην Ευρωζώνη.

